

۷۲۳/۱۵۲

به نام خداوند بخشنده

رد پا و آثار جانوران

سعیده بنی اسدی - سعید چراغی

زین نظر: دکتر افشین علیزاده

www.ketab.ir

شماره انتشار ۲۴۹

سرشناسه : بنی‌اسدی، سعیده، ۱۳۶۲-
 عنوان و نام پدیدآور : رد پا و آثار جانوران سعیده بنی‌اسدی، سعید چراغی : زیر نظر افشین علیزاده.
 مشخصات نشر : تهران : انتشارات ایران‌شناسی، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری : ۲۸۸ ص. : مصور (رنگی)، جدول (رنگی).
 فروست : انتشارات ایران‌شناسی ۲۵۲.
 شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۲۵-۹۲-۲
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 یادداشت : واژه‌نامه.
 یادداشت : کتاب‌نامه.
 یادداشت : نمایه.
 موضوع : حیوان‌ها -- نشانه‌ها و ردپاها
 موضوع : ردزنی
 شناسه افزوده : چراغی، سعید، ۱۳۵۹ -
 شناسه افزوده : علیزاده، افشین، ۱۳۴۹ -، ناظر
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۲ ۹/۴ پ/۹۷۶۸ QLV
 رده بندی دیویی : ۵۹۱/۴۷۹
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۳۴۱۵۴۳

IRANSHENASI Publishing

رد پا و آثار جانوران

انتشارات ایران‌شناسی [ناشر] • سعیده بنی‌اسدی، سعید چراغی [گردآورندگان و نگارش]
 امیرحسین بختیاری [صفحه‌آرا] • منیژه احمدی طهرانی [طراح جلد]

ISBN 978-964-2725-92-2

چاپ دوم بهار ۱۴۰۰ • ۱۰۰۰ نسخه • چاپخانه صنوبر [چاپ، لیتوگرافی و صحافی]

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر اعم از دیجیتال، صوتی، چاپ، تکثیر، نسخه‌برداری، ترجمه و... برای انتشارات ایران‌شناسی محفوظ و قابل پیگرد قانونی است. استفاده از مطالب کتاب بدون اجازه کتبی از انتشارات ایران‌شناسی ممنوع می‌باشد.

© Iranshenasi Publishing 2021

© کپی‌رایت ۱۴۰۰ انتشارات ایران‌شناسی

تهران-خیابان طالقانی، خیابان بهار شمالی، کوچه طباطبائی، پلاک ۶، واحد ۱
 کدپستی ۱۵۶۳۴۵۵۷۱۱ تلفن: ۷۷۵۳۱۸۲۵ - ۷۷۵۳۹۸۵۹ فکس: ۷۷۶۳۸۶۸۷
 www.iran-shenasi.com info@iran-shenasi.com

یادداشت مؤلفین

چندی است علاقه به موضوعات محیط زیست و به خصوص حیات وحش در میان طیف وسیعی از علاقه‌مندان از دانشجویان رشته‌های زیرمجموعه‌ی منابع طبیعی، زیست‌شناسی و دانش پژوهان رشته‌های طبیعت گردی گرفته تا دوست‌داران عادی طبیعت روبه‌فزون است. اما از سوی دیگر باید پذیرفت که از نظر علمی در این حوزه، ما در جهان بسیار عقب هستیم و نیاز حیاتی به کتاب‌هایی از این دست برای نویسندگان پوشیده نبوده و نیست.

ایده‌ی اصلی کتاب پیش‌رو به سال ۱۳۸۷ برمی‌گردد یعنی زمانی که نویسنده‌ی اول این کتاب، با ارائه‌ی یک ترجمه از نسخه‌ی از کتابی با عنوان «Animal Tracks and Sings» از انتشارات آکسفورد به‌عنوان جلسه‌ی بحث مقطع کارشناسی قصد آشنایی کلی با این موضوع را داشت. اندکی بعد، پس از مشورت با سایر اعضای حاکم تیم نویسندگان، تفکر ایجاد کتابی با این عنوان قوت گرفت. از آن جایی که بخشی از اطلاعات موجود در ترجمه‌ی کتاب مذکور، برای کشور ایران قابل ارائه‌ی عملی نبود، تصمیم بر آن شد تا به جد نسخه‌ی اولیه باربینی و حتی بازنویسی شود. به‌زودی چند منبع مهم دیگر، به‌دست تیم نویسندگان رسید که اطلاعات بسیار بی‌قیمتی را در خصوص موضوعات مربوطه ارائه می‌نمود. علاوه بر این، با مشاوره با بسیاری از محققان و پژوهشگران مرتبط، سعی گردید اطلاعات میدانی بارزشی که بسیاری از آن‌ها هرگز به‌صورت مناسب مستند نشده بودند، در این مجموعه مکتوب شده تا نسبت به کامل بودن کتاب اهتمام مناسب شود. نشانه‌های گام‌برداری به‌سمت هدف اخیر در این مجموعه، با بهره‌گیری از عکس‌های فراوان داخلی از گونه‌ها، نمایه‌ها و آثار جانداران نیز دیده می‌شود. نکته‌ی شایان ذکر دیگر این است که در حین انجام و اتمام کار، همواره اطلاعاتی که قابلیت اضافه شدن به کتاب را داشتند، نمایان می‌شد. این مطالب که گویی بی‌پایان می‌نمود، (مانند نمایه‌های خزندگان، نمایه‌های حاصل از تغذیه و همچنین لانه و آشیانه‌ها) تصمیم قاطع نویسندگان را برای اضافه یا حذف از نسخه‌ی نهایی به چالش می‌کشاند اما به هر صورت می‌بایست نقطه‌ی پایانی بر انتهای آن در نظر گرفته می‌شد. از این‌رو، بر آن شدیم تا این گونه اطلاعات را در ویرایش‌های بعدی لحاظ نماییم.

مشوق اصلی نویسندگان کتاب، بدون شک مفتخر به‌نام دوست و همکار گرامی آقای پویا دارابی است. ایشان نه تنها با بذل وقت فراوان در طراحی کتاب کیفیت نسخه پیش‌رو را افزایش داد بلکه با خرج حوصله و پیگیری‌های بی‌چشم‌داشت در افزایش انگیزه‌ی سایر اعضا نقش پررنگی داشته است. نهایتاً، مجموعه‌ی نویسندگان در کمال فروتنی اعلام می‌دارند، کتابی این چنین هرگز کامل و بی‌نقص نبوده و از خوانندگان این انتظار می‌رود با ارائه‌ی انتقادات و پیشنهادات علمی و فنی خود در جهت بهبود و کاهش ایرادات آن در ویرایش‌های آتی، ما را یاری نمایند.

انجام این کتاب میسر نبود مگر به لطف پروردگار و همیاری و همدلی دوستان که بی‌شائبه عکس‌ها و اطلاعات خود را در اختیار ما قرار دادند. هرچند زحمات این عزیزان تنها با نوشتن این چند سطر

قابل جبران نیست، لیکن بهانه‌ای است تا مراتب قدردانی و سپاس خود را اعلام داریم.

آقایان؛ طاهر قدیریان، مهدی چلانی، هادی فهیمی، احسان هادی‌پور، علیرضا مهدوی و جواد سلیمانی با در اختیار قراردادن اطلاعاتی بالارزش، به فراخور حوزه‌ی تخصص خود، به پربار نمودن مطالب مندرج در کتاب کمک شایانی نمودند. همچنین این دوستان عکس‌های مناسبی را در اختیار نویسندگان قرار دادند که بدین‌وسیله مراتب قدردانی از ایشان به عمل می‌آید.

دوستان و همکاران فراوانی با ارائه‌ی عکس‌ها و یا داده‌های بالارزش خود، موجبات بهبود کتاب را فراهم نموده‌اند که در این بخش، سپاسگزاری از آنان به‌عمل می‌آید. خانم‌ها: مینا اقوامی، مونا حمزه پور، بیتا کوشکی، یاسمین یوسفی و مهتاب یزدانیان؛ و آقایان: اشکان اجاقی، محمدرضا احسانی، علیرضا احمدپور، محمدعلی ادیبی، فرامرز اسفندیاری، فرشاد اسکندری، حسین اکبری، علی امیرابراهیمی، امیرحسین بختیاری، پرویز بختیاری، محمد پورهدایت، اشکان دانش، علی ترک‌قشقایی، محمد توحیدی‌فر، حامد تیزروی‌ان، مازیار جعفری، هومن جوکار، امیرحسین خالقی، اصغر خواجه، سام خسروی‌فرد، پویا دارابی، افشین زارعی، قاسم سعدی‌زاده، سینا شایختی، عبدالرحمن شریفی، محمود شکیا، علیرضا شهرداری، عماد شیرویس، محمود صوفی، احمد عجمی، منصور عطاردی، سامان علیزاده، بهزاد فراهانچی، نادر کریمی، مجید میرفتاح، حمید ناهیدی‌فر، سعید نوری‌نژاد، یوسف والدی و آرش یكدانه.

زحمت ویرایش علمی-تخصصی نهایی کتاب را آقایان: مهندس هوشنگ ضیایی، دکتر ابوالقاسم خالقی‌زاده، مهندس طاهر قدیریان و مهندس محمد توحیدی‌فر متقبل شدند. این عزیزان با حوصله‌ای کم‌نظیر، تیزبینی خاص و نکته‌سنجی فراوانی خط به خط کتاب را مورد بررسی قرار داده و پیشنهادات و توصیه‌های ارزشمندی را ارائه نمودند.

در انتها لازم به ذکر است که تصویرسازی‌های انجام‌شده در صفحات ۳۵، ۷۳، ۸۱ (کفتار)، ۸۷، ۸۸ (بالا و پایین) و ۹۰ را آقای پویا دارابی تهیه نموده است. تصویرسازی‌های صفحات ۶۲، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۷، ۷۸ (گرس و روباه) و ۸۱ (شغال) توسط PRISCILLA BARRETT و برگرفته از کتاب Carnivores of the world بوده که توسط دانشگاه پرینستون منتشره شده است. سایر تصویرسازی‌های استفاده شده در کتاب توسط PREBEN DAHLSTROM طراحی شده و برگرفته از منبع Animal Tracks and Signs است که دانشگاه آکسفورد آن را انتشار داده است.

فهرست

پیش گفتار ۱۲

فصل ۱- رد پا ۱۵

ردک ۶۴	رد پا ۱۶
خرس قهوه‌ای ۶۶	تصاویر رد پا ۱۸
راکون ۶۸	
فک ۶۹	رد پای پستانداران ۳۴
حیوانات پنجه‌رو ۷۰	ساختار دست و پا ۳۵
گربه وحشی ۷۰	پینه‌ها ۳۶
گربه جنگلی ۷۱	ساختار پا در حیوانات کف‌رو ۳۷
کاراکال ۷۲	ساختار پا در حیوانات پنجه‌رو ۳۸
سیاه‌گوش ۷۲	ساختار پا در حیوانات سم‌رو ۴۰
یوزپلنگ ۷۳	انواع روش‌های حرکت کردن ۴۱
پلنگ ۷۷	رام‌رفتن ۴۲
سگ ۷۷	یورتمه‌رفتن ۴۴
گرگ ۷۸	تاختن ۴۵
روباه معمولی ۷۸	پریدن یا جست‌وخیز کردن ۴۷
روباه شنی ۸۱	اندازه‌گیری گروه‌های رد پا ۴۸
شغال ۸۱	حیوانات کف‌رو ۴۹
کفتار ۸۱	خارپشت ۴۹
حیوانات سم‌رو ۸۲	خفاش‌ها ۵۰
اثرپای حاصل از حیوانات دارای سم شکاف‌دار ۸۲	حفار (موش کور) ۵۱
گراز ۸۴	حشره‌خوارها ۵۲
مرال ۸۵	خرگوش ۵۳
گوزن زرد ۸۶	سنجابک‌ها و هامسترها ۵۴
شوکا ۸۶	سنجاب ۵۵
آهو ۸۷	نوتریا ۵۶
جبیر ۸۸	موش‌ها، ول‌ها و موش‌های بزرگ ۵۸
گوسفند وحشی ۸۸	تشی ۶۰
بز کوهی (پازن، کل و بز) ۸۸	سمور جنگلی و سمور سنگی ۶۱
اثرپای حاصل از حیوانات دارای سم بدون شکاف ۹۰	زرده‌بر ۶۲
گور ایرانی ۹۰	راسو ۶۲
	شنگ ۶۳

۹۸	غازها.....
۹۸	قوها.....
۹۹	کاکایی‌ها.....
۹۹	اردک‌ها.....
۱۰۰	چنگر.....
۱۰۱	پرستوی دریایی.....
۱۰۱	درنا، کنار آبچر، حواصیل و لک‌لک.....
۱۰۴	گنجشک‌سانان و کبوترها.....
۱۰۵	پرندگان شکاری و جفدها.....

رد پای پرندگان ۹۲

۹۳	• ساختار پا.....
۹۴	• انواع رد پا در پرندگان.....
۹۵	ماکیان.....
۹۵	قرقاول.....
۹۶	سیاه‌خروس.....
۹۶	هوברה.....
۹۶	کبک.....
۹۷	پرندگان آبی.....

فصل ۲- سرگین و ادرار ۱۰۷

۱۲۱	سمور جنگلی.....
۱۲۱	سمور سنگی.....
۱۲۱	شنگ.....
۱۲۲	راسو.....
۱۲۲	خرس.....
۱۲۳	کریه وحشی.....
۱۲۳	کریه جنگلی.....
۱۲۳	کاراکال.....
۱۲۴	سیاه‌گوش.....
۱۲۴	پلنگ.....
۱۲۴	یوزپلنگ.....
۱۲۵	• سرگین علف‌خواران.....
۱۲۵	گراز.....
۱۲۵	شوکا.....
۱۲۶	مرال.....
۱۲۶	گوزن زرد.....
۱۲۶	جیبر.....
۱۲۷	گوسفند وحشی (قوچ‌ومیش).....
۱۲۷	آهو.....
۱۲۷	گور ایرانی.....

فصله پرندگان ۱۲۸

۱۲۹	• مقدمه.....
-----	--------------

• سرگین چیست؟..... ۱۰۸

سرگین پستانداران ۱۱۲

۱۱۳	• مقدمه.....
۱۱۴	• سرگین پستانداران حشره‌خیز.....
۱۱۴	خارپشت‌ها.....
۱۱۵	خفاش‌ها.....
۱۱۵	• سرگین خرگوش‌ها و جوندگان.....
۱۱۵	خرگوش.....
۱۱۶	پایکا.....
۱۱۶	سنجاب.....
۱۱۷	ول.....
۱۱۷	موش سیاه.....
۱۱۷	موش قهوه‌ای.....
۱۱۸	موش خانگی.....
۱۱۸	موش صحرایی.....
۱۱۸	نوتریا.....
۱۱۸	تشی.....
۱۱۸	• سرگین گوشت‌خواران.....
۱۱۹	روباه.....
۱۱۹	کفتار.....
۱۲۰	گرگ.....
۱۲۰	رودک.....